

2013-06-17

Till
Institutet för språk och folkminnen
Projektledare Annika Sjöberg
Projektsamordnare Annika Nordström
Vallgatan 22
41116 Göteborg

För ett år sedan hade vi kontakt med varandra angående den unika ålfiskekulturen längs Hanöbukten.

Då var vi en sammanslutning av personer med gemensamt intresse för ålfiskekulturen. Nu har vi bildat **FÖRENINGEN FÖR ÅLAKUSTENS ÅLAFISKE SOM VÄRLDSARV**. Föreningen har registrerats hos Skatteverket och har tilldelats organisationsnummer 802471-1247.

Uppgifter om föreningen **bifogas**.

En del av Ålakusten igår i Biosfärområde Kristianstad Vattenrike, godkänt av Unesco.

Under året har vi arbetat som ett Leaderprojekt med att ta fram en folder som översiktligt beskriver det vi anser kunna bli ett immateriellt kulturarv, **bifogas**.

Ålakustens potential har pga av det långa historiska perspektivet varit förankrat i medborgarnas breda lager. Allt från kungamakten, adeln, prästerskapet, borgerskapet, bondekulturen, fiskegenerationer och även i det urbana samhället.

Ålfisket längs Ålakusten är reglerat genom ett unikt system av **åldrätter** med rötter i den danska tiden. Anledningen till att ålfisket fått en speciell reglering är dess stora ekonomiska betydelse. Den danska och senare svenska kronan såg ålfisket som ett viktigt inkomst- och skatteobjekt. Efter det att Skåne blev svenskt år 1658 blev åldrätterna föremål för skattläggning. En följd av detta är att åldrätterna - ensamrätten att fiska ål inom ett visst bestämt område - fortfarande är fast egendom med lagfart och fastighetstaxering som följd.

Det finns i dag en hel del spridda källor med information om Ålakustens ålafiske men ytterligare samlad dokumentation är angelägen. Föreningen verkar för att förbättra kunskapsläget.

Insikten att tidsfönstret och bevarandet av ålakulturen kan upphöra inom en snar framtid är mycket oroande. Anledningarna är flera. Nya former av vårt sätt att använda våra gemensamma naturresurser påverkar ålbeståndet och därmed ålafisket och den stafettpinne som förts från far till son i flera hundra år kan försvinna.

Vi har redan nu arbetat fram en tillgänglighet till Ålafiskarnas tradition och kunskap. En fungerande besöksnäring där det finns möjligheter att uppleva och lära av denna kultur. Alltså kan vi aktivt ge ett immateriellt världsarv en praktisk funktion.

Ålabodarna är platsen för ålafiskarnas ålagillen där inte bara är ål i olika former utan även sång, musik och muntlig berättartradition får stor plats. Dessa kulturhändelser utnyttjas frekvent och ska ses i ett kulturellt sammanhang för att man ska få veta mer om vad ett ålafiske står för.

Vi ser alltså en möjlighet att ett immateriellt världsarv kan bli en viktig faktor för att återställa balansen när det gäller ålbeståndet.

Det finns idag en tillgänglighet för en bred allmänhet när det gäller ålafiskarnas tradition och kunskap.

Några exempel kan konkretisera detta.

Varje år, måndagen efter midsommarhelgen anordnas en kostnadsfri ålabodsvandring längs ålakusten då ålafiskarna visar och berättar om ålabodarna och ålafisket nu och i förfluten tid. Ålabodsvandringarna är mycket populära och samlar ett stort antal deltagare. Årets vandring är den 17:e i ordningen.

De som deltar i vandringen kan betala en frivillig avgift som går till Ålfonden, som använder medlen för utsättning av ål för att säkra ålens fortlevnad.

Ålafiskarna ordnar också ålabodsvandringar vid andra tillfällen som vandringpaket som kan bokas på Turistbyrån i Kristianstads hemsida. Deltagarna får då träffa ålafiskare och konstnärer längs Ålakusten. Det är också möjligt att boka in ett eget besök hos någon ålfiskare på annat datum.

I anknytning till detta har en bok och film ”Ålakust, den blå linjen” skapats, **bifogas**.

Ålfonden som bildades av ålafiskarna 2007 gjorde sin första utsättning 2008 för att säkerställa ålbeståndet. Hav- och Vattenmyndigheten startade sin utsättning 2010.

Ålakademin bildades 1994 och ordnar sedan 2010 seminarier i Åhus om ålen och ålens fortlevnad. Seminarierna samlar ett stort antal forskare, myndighetspersoner, ålfiskare m fl.

Gärds Härads Hembygdsförening äger en ålabod - Rompeboden - som är från 1700-talet och som visas för allmänheten.

Det kan här nämnas att vår förening verkar för att Rompeboden ska skyddas som kulturresevat.

Med hänvisning till er delrapport 2012-06-29, Levande kulturarv, redovisning av regeringsuppdrag Ku2010/1980/KT, anhåller vi att Ålakustens ålafiske förs upp på förteckningen över immateriella kulturarv i Sverige.

Vi utgår från att Riksantikvarieämbetet är ansvarig expertnod för vårt kulturarv.

Vår förening disponerar för sina möten en äldre ålabod, uppförd 1873, vid havet söder om Yngsjö.

Vi skulle gärna vilja träffa företrädare för Institutet för språk och folkminnen och Riksantikvarieämbetet i denna ålabod så att vi på ett ändamålsenligt sätt kan presentera kulturarvet och vår förening.

Vi föreslår ett sammanträffande i augusti eller september i år.

Vi vore tacksamma för ett besked från er och uppgifter om vilka handläggare på Riksantikvarieämbetet vi bör kontakta i och för ett sådant sammanträffande.

Med vänliga hälsningar

Maria Blombärg
Ordförande
maria.blombarg@telia.com
070-3541775
Tvillingabodsvägen 630-8, 29692 Yngsjö
RT90 X 6189167 Y 1400324

Calle Ericsson
Sekreterare
hylander@oedf.se
0708-848829
Åhultsv 21, 29791 Vittskövle

Ålfiskekulturens fortlevnad stöds av:

Kristianstads och Simrishamns kommuner
Leader Skånes Ess
Regionmuseet Kristianstad
Biosfärområde Kristianstad Vattenrike
Ålakademin
Ålfonden
Ålfiskareföreningen
Gärds och Albo Härads Hembygdsföreningar
samt en rad företag.